

Ομιλία Γιάννου Παπαντωνίου

**στην εκδήλωση των ΚΕΠΠ,
υπό την αιγίδα του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και
Ναυτιλίας,
με θέμα:**

«Προκλήσεις και Ευκαιρίες στην Ελλάδα σήμερα»

**Μέγαρο Μουσικής Αθηνών
(αίθουσα Μητρόπουλου)**

Παρασκευή 23 Απριλίου 2010

Κρίση: Κίνδυνοι και Ευκαιρίες

Θα ήθελα να σας καλωσορίσω σε αυτό το Συνέδριο. Στόχος μας είναι να εξετάσουμε τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που παρουσιάζει σήμερα η Ελλάδα, ιδιαίτερα για όσους επιθυμούν να αναλάβουν δημιουργικές πρωτοβουλίες στο χώρο των επενδύσεων.

Το Συνέδριο πραγματοποιείται στο μέσο μιας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, που έπληξε με ιδιαίτερη ένταση την Ελλάδα διακόπτοντας μια μακρά περίοδο ισχυρής ανάπτυξης.

Η εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας τις τελευταίες δεκαετίες δεν προδίκαιζε την έκταση της σημερινής κρίσης. Είναι αλήθεια ότι οι οικονομικές επιδόσεις τις δύο πρώτες δεκαετίες της μεταπολίτευσης ήταν εξαιρετικά αδύναμες. Η ένταξη, όμως, στην Ευρωζώνη δημιούργησε νέες συνθήκες που οδήγησαν στη σταθεροποίηση της οικονομίας και την επιτάχυνση της ανάπτυξης. Η ανάπτυξη στηρίχθηκε στην αυξημένη εμπιστοσύνη καταναλωτών και επενδυτών, ως αποτέλεσμα της σταθερότητας. Χάρη στις διαρθρωτικές αλλαγές, ιδιαίτερα ιδιωτικοποιήσεις και απελευθερώσεις αγορών, καθώς και στον εκσυγχρονισμό των υποδομών, η παραγωγή ανταποκρίθηκε θετικά στην αύξηση της ζήτησης.

Προβλήματα προέκυψαν τα τελευταία χρόνια, μετά την ολοκλήρωση της ενταξιακής διαδικασίας. Οι μεταρρυθμίσεις σταμάτησαν. Χαλαρότητα, αδράνεια και πελατειακή προσέγγιση επικράτησαν ως κυρίαρχα χαρακτηριστικά της διακυβέρνησης. Η ανταγωνιστικότητα υποχώρησε οδηγώντας σε ένα διευρυνόμενο εξωτερικό έλλειμμα και σε μεγάλη αύξηση του ιδιωτικού και του δημόσιου δανεισμού. Η χώρα άρχισε να ζει πάνω από τις οικονομικές της δυνατότητες.

Οι διαστάσεις της σημερινής δημοσιονομικής κρίσης ξεπερνούν κατά πολύ τα όρια του προβλήματος των άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Η τεράστια αύξηση του ελλείμματος έχει δημιουργήσει συνθήκες εκρηκτικής ανόδου του δημοσίου χρέους, με κίνδυνο να προκληθεί πιστωτική κρίση. Το κόστος δανεισμού έχει εκτιναχθεί σε ύψη που είναι δύσκολο να αντέξει η οικονομία, ενώ προβλήματα που συνδέονται με τη λειτουργία της Ευρωζώνης το οδηγούν σε ακόμα υψηλότερα επίπεδα.

Εξάλλου, η εξασθένηση της ανταγωνιστικότητας κινδυνεύει να καθλώσει τους ρυθμούς ανάπτυξης σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Η παραγωγή συγκεντρώνεται σε παραδοσιακούς κλάδους έντασης εργασίας και, κατά συνέπεια, παραμένει ευάλωτη στον αυξανόμενο ανταγωνισμό των χωρών χαμηλού εργατικού κόστους. Η απουσία μεταρρυθμίσεων τα τελευταία χρόνια είναι κατεξοχήν υπεύθυνη για την επιδείνωση των αναπτυξιακών προοπτικών της χώρας. Η συνύπαρξη δημοσιονομικού εκτροχιασμού και ανταγωνιστικής υστέρησης αποκλείουν την ανάκαμψη της οικονομίας. Η ανάγκη άσκησης αυστηρής περιοριστικής πολιτικής σε συνδυασμό με την απαξίωση του παραγωγικού δυναμικού οδηγούν σε στασιμότητα των εισοδημάτων και συνεχή αύξηση της ανεργίας.

Η επάνοδος της οικονομίας σε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης προϋποθέτει:

- Πρώτον, αποφασιστική προώθηση της δημοσιονομικής εξυγίανσης. Τα μέτρα που ανακοίνωσε η κυβέρνηση για περικοπές δαπανών, περιορισμούς στις αποδοχές των δημοσίων υπαλλήλων, αυξήσεις στην έμμεση φορολογία καθώς και η κατάθεση του φορολογικού νομοσχεδίου συμβάλλουν σε αυτήν την κατεύθυνση. Μοχλός για τη δημοσιονομική εξυγίανση αποτελούν διαρθρωτικές αλλαγές στο κράτος και τους θεσμούς. Κομματισμός, αναξιοκρατία, γραφειοκρατία, διαφθορά, υποθάλπουν τη φοροδιαφυγή και οδηγούν σε κατασπατάληση των πόρων.

- Δεύτερον, άμεση αντιμετώπιση του προβλήματος δανεισμού της χώρας ώστε να περιορισθεί το κόστος και να εξασφαλιστεί η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Το ευρώ είναι νομισματική ένωση και όχι πολιτική ένωση. Διαθέτει κεντρική τράπεζα, αλλά όχι θησαυροφυλάκιο. Η κεντρική τράπεζα εξασφαλίζει ρευστότητα σε περιόδους κρίσης, αλλά μόνο το θησαυροφυλάκιο μπορεί να αντιμετωπίσει προβλήματα πτώχευσης. Η σημερινή κρίση αποκάλυψε αυτές τις αδυναμίες. Οι αγορές στοιχηματίζουν πάνω στην αντοχή του συστήματος. Όσο οι ευρωπαϊκές αρχές κρύβονται πίσω από τις διατυπώσεις της Συνθήκης για “μη-διάσωση”, το κόστος δανεισμού της Ελλάδας θα παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα υπονομεύοντας τη δημοσιονομική εξυγίανση και την ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Μεσοπρόθεσμα, η Ευρωζώνη πρέπει να δημιουργήσει μηχανισμούς αντιμετώπισης κινδύνων πτώχευσης, όπως συμβαίνει σε άλλες νομισματικές ενώσεις (ΗΠΑ). Η συζήτηση έχει ήδη ξεκινήσει για την ενίσχυση των δημοσιονομικών εξουσιών του Eurogroup, την έκδοση ευρώ-ομολόγων ή τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου.

Όμως, η αντιμετώπιση του προβλήματος επείγει. Πρέπει να διασφαλιστεί, ακόμα και με μεταβατικά μέτρα, η σταθερότητα της Ευρωζώνης. Οι πρόσφατες αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τη συγκρότηση μηχανισμού, που περιλαμβάνει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και διμερή δάνεια των χωρών της Ευρωζώνης με συντονισμό από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συμβάλλουν προς αυτήν την κατεύθυνση.

Με τα σημερινά δεδομένα των διεθνών αγορών, η προσφυγή στον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης αποτελεί για τη χώρα μονόδρομο. Ήδη, η κυβέρνηση έχει αρχίσει συζητήσεις με τους εκπροσώπους των ευρωπαϊκών οργάνων και του ΔΝΤ για να καταθέσει το σχετικό αίτημα.

Η ελληνική κρίση αποτελεί δοκιμασία για τη βιωσιμότητα του ευρώ. Η έκβασή της θα κρίνει κατά πόσον η Ευρωζώνη μπορεί να μετεξελιχθεί σε οικονομική ένωση, ικανή να αντιμετωπίζει αποτυχίες κρατών ή εξωτερικά σοκ και να εξασφαλίζει συνθήκες ισορροπίας και αναπτυξιακή δυναμική.

- Τρίτον, μέτρα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και τη βελτίωση των αναπτυξιακών προοπτικών της χώρας. Κρίσιμη σημασία έχει η μετάβαση στην οικονομία της γνώσης, σε νέες τεχνολογίες και προηγμένα σχήματα οργάνωσης. Καταρτισμένο και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, ανάπτυξη της έρευνας, θεσμικό και διοικητικό περιβάλλον που ευνοεί την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία, αποτελούν προϋποθέσεις μιας νέας αναπτυξιακής πολιτικής. Οι δημόσιες επενδύσεις και τα κοινοτικά προγράμματα πρέπει να στηρίζουν την εισαγωγή νέων τεχνολογιών καθώς και την πράσινη ανάπτυξη. Η πληροφορική και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να έχουν υψηλή συμμετοχή. Το κράτος πρέπει, παράλληλα, να στηρίζει την ιδιωτική επενδυτική προσπάθεια διαμορφώνοντας φιλικό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις και συνεισφέροντας με την αξιοποίηση των σημαντικών πόρων κινητής και ακίνητης περιουσίας που διαθέτει. Ιδιωτικοποιήσεις και απελευθέρωση αγορών, με αιχμή την κατάργηση των κλειστών επαγγελμάτων, την άρση των εμποδίων στον ανταγωνισμό και την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας, θα απεγκλωβίσουν κρυμμένες επιχειρηματικές δυνάμεις προκαλώντας νέο κύμα επενδύσεων. Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, ιδιαίτερα στη μικρή και μεσαία κλίμακα, είναι κλειδί για τη ζωογόνηση της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Η Ελλάδα βρίσκεται σε ένα σταυροδρόμι. Η κρίση ανέδειξε τα όρια του αναπτυξιακού υποδείγματος της μεταπολίτευσης, ενώ ο εκτροχιασμός των τελευταίων ετών αποκάλυψε τις αδυναμίες του. Η οικονομία δεν θα επιβιώσει στο σύγχρονο κόσμο με το σημερινό υπερτροφικό, σπάταλο και αναποτελεσματικό κράτος. Χρειαζόμαστε νέες δομές σε ένα νέο θεσμικό πλαίσιο. Η προσαρμογή θα είναι μακρά και ο δρόμος δύσβατος. Πρέπει, όμως, να τον διαβούμε.

Αν, παρά τη διεθνή οικονομική στήριξη, η Ελλάδα δεν αποκαταστήσει συνθήκες δημοσιονομικής σταθερότητας και δεν αναβαθμίσει την ανταγωνιστικότητα, θα είναι δύσκολη η επάνοδος στις διεθνείς αγορές για εξασφάλιση δανείων με εύλογο κόστος. Σε αυτήν την περίπτωση, οι κίνδυνοι είναι μεγάλοι και περιλαμβάνουν σενάριο εξόδου από την Ευρωζώνη. Για το λόγο αυτό, δεν υπάρχουν περιθώρια αποτυχίας. Οι πολιτικές ηγεσίες, με τη στήριξη των πολιτών, πρέπει να ανταποκριθούν στην πρόκληση.

Η σημερινή κυβέρνηση έχει ιστορική ευθύνη. Προέρχεται από μια παράταξη που έχει συμβάλει, σε κρίσιμες στιγμές, στη διάσωση της χώρας από μεγάλους κινδύνους. Στη διάρκεια της μεταπολίτευσης, ηγήθηκε του αγώνα για τη δημοκρατία, την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό, που σφραγίστηκε με την ένταξη στην ΟΝΕ.

Σήμερα, πρέπει να μετατρέψει την κρίση σε ευκαιρία ανασύνταξης και ανόρθωσης, οικοδομώντας ένα σύγχρονο κράτος και κινητοποιώντας όλες τις δημιουργικές δυνάμεις του τόπου.

